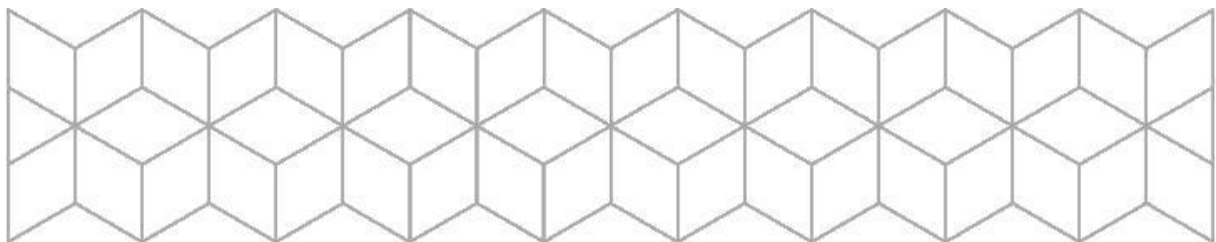

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	NOR102 (5-10)
Emnenavn:	Grammatikk, skriveopplæring og elevtekster
Eksamensform:	Deleksamen i grammatikk Skoleeksamen, 4 timer
Dato:	Anders Eilertsen, Maja Michelsen
Faglærer(e):	
Eventuelt:	

Generelle vurderingskriterier:

Generelt skal vurderinga være i samsvar med læringsutbyttebeskrivelsene i emnebeskrivelsen (se: <https://www.hiof.no/studier/emner/lu/2021/var/lmunor10217.html>)

Universitets – og høgskolerådets overordnede karakterbeskrivelser:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Oppgaver, spesielle vurderingskriterier og løsningsforslag:

1. Fonologi

I **fonologi** skal kandidaten kunne:

- vise forståelse for grunnleggende begreper som fonem og minimalt par.
- vise forståelse for artikulatorkisk beskrivelse av segmenter
- vise forståelse for skillet mellom tale og skrift
- vise forståelse for grunnleggende begreper som trykk og tonem

Oppgave og løsningsforslag:

- a) Forklar hvordan vi klassifiserer konsonanter etter hvordan de artikuleres.

Studentene bør beherske de tre forskjellige kriteriene for å klassifisere konsonanter:

- Stemthet, artikulasjonssted og artikulasjonsmåte.

En sterk besvarelse bør deretter kunne gi flere eksempler på hver av de forskjellige kriteriene, f.eks. Ustemt/stemt, alveolar/palatal, plosiv/frikativ/lateral etc..

Kandidatene bør klare å gi eksempler fra norsk på ord med konsonantfonemer, og skillet mellom tale og skrift bør være tydelig i en sterk besvarelse.

- b) *Hva er forskjellen på trykk og tonem? Forklar med utgangspunkt i uttalen av ordene jernet, hjerne, alle og allé.*

Studentene bør:

- Klare å forklare at trykk handler om at luftstrømmen er sterkere på en trykksterk stavelse, og at tonem handler om at det er tonegangen i ord som skiller i betydning.
- vise at de behersker begrepet *minimalt par*, i og med at vi oppgir minimale par som er skilt av hhv. tonem og trykk til dem.
- vise at de forstår skillet mellom tale og skrift. En sterk kandidat bør f.eks. forstå at uttaleforskjellen mellom *jernet* og *hjerne* utgjøres av tonemet, og at forskjellene i skrift ikke er særlig vesentlige for talespråket.

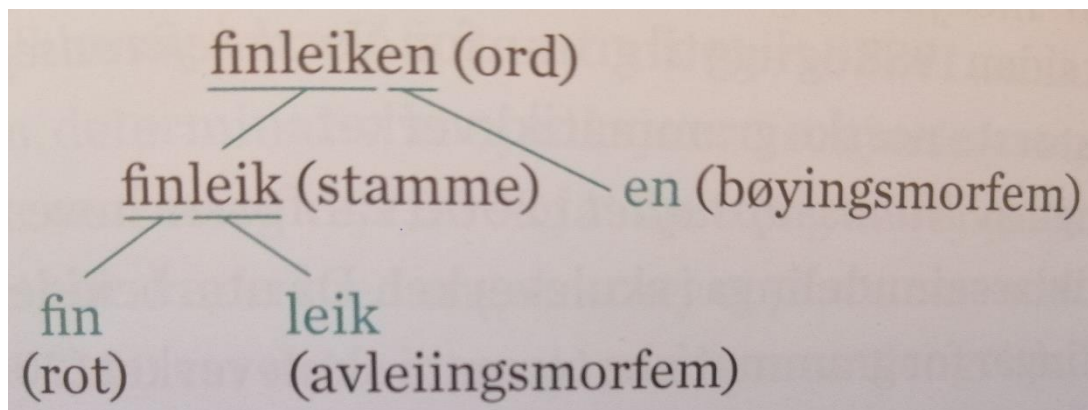
2. Morfologi

I **morfologi** skal kandidaten kunne:

- analysere ordformene i trestrukturer og forklare disse analysene.
- benevne de ulike morfemene (rot, avledningsmorfem, bøyingsmorfem og fuge).
- vise forståelse for de ulike morfemenes funksjon.

Overordna om trestrukturer: Den eksakte grafiske framstillinga av morfologisk struktur er mindre sentral her enn i syntaksen. Det sentrale er at studentene identifiserer de ulike morfemene, og stammen i bøyingsformen.

Alternativ morfologisk trestruktur fra *Språk i skolen*:

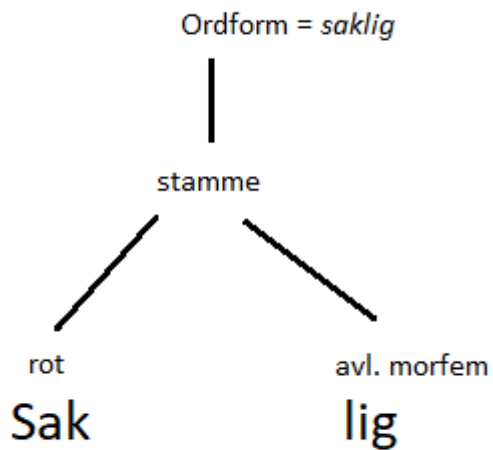

Oppgave og løsningsforslag

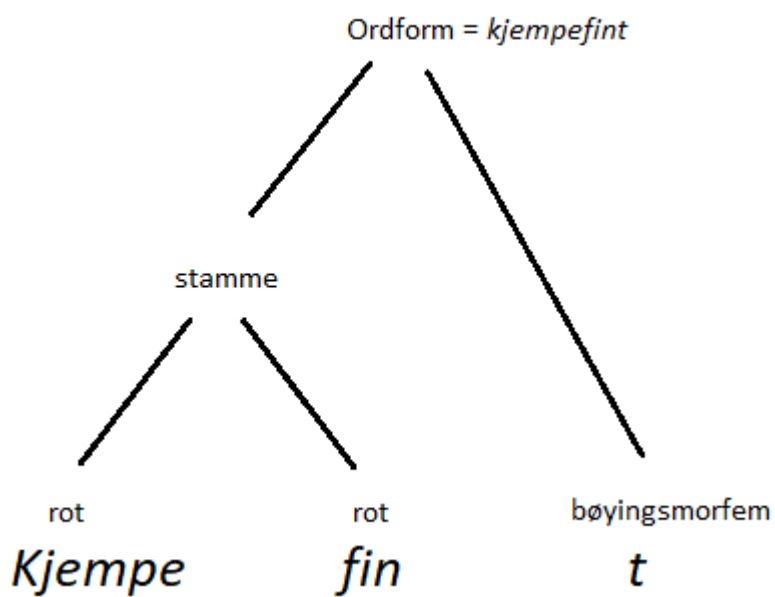
Vis med hjelp av trestrukturer den morfologiske oppbygginga av ordformene nedenfor. Skriv deretter ei kort forklaring der du gjør greie for åssen du har resonnert.

Morfologiske analyser kan gjøres på papir.

a) Saklig

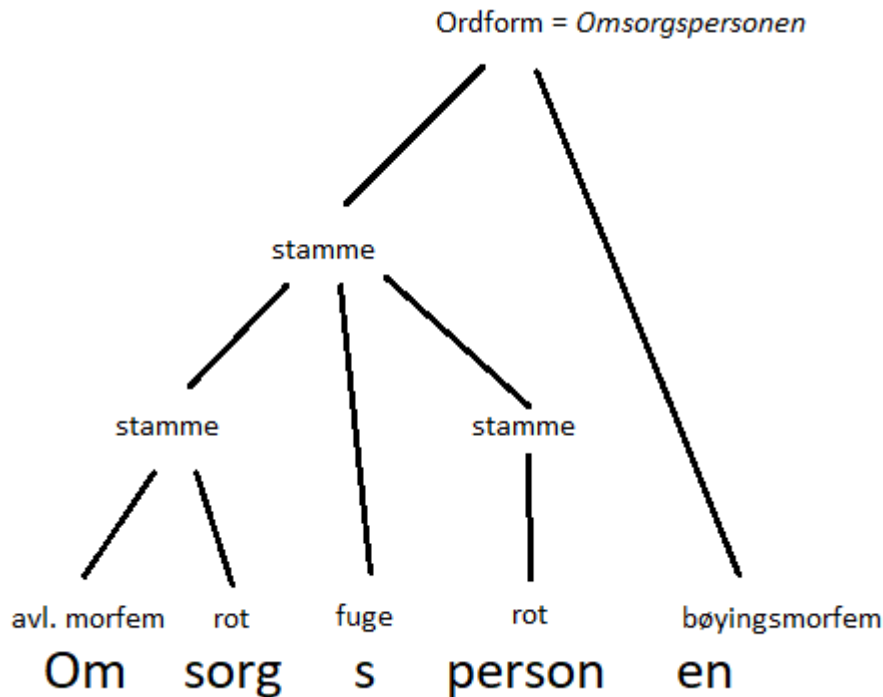

b) Kjempefint

Ei drøfting av hvorvidt *-e* i *kjempe-* er del av rota eller fugemorfem viser på dette nivået en god evne til å reflektere. Om studenten velger å se på *-e* som et fugemorfem er det fint her, men synet bør i så fall grunngis, f.eks. ved å sammenligne med andre sammensetninger som *hesteløp*, *barnepass*, *hundegård* etc.

c) Omsorgspersonen

3. Syntaks

I **syntaks** skal kandidaten kunne:

- analysere setningene fra setningsnivå til ordnivå i trestrukturer og forklare disse analysene.
- skille setningsfunksjonene/setningsleddene fra hverandre.
- skille helsetning og leddsetning fra hverandre.
- identifisere fraser og skille kjerne og adledd/underledd fra hverandre. (NB! Det skilles ikke mellom adledd i preposisjonsfraser og andre fraser på dette nivået.)
- vise forståelse for bruken av flytteprøven og erstatningsprøven, i tillegg til spørremetoden. Det er ikke nødvendig at studenten viser alle metodene på alle setningene, men i en sterk besvarelse bør alle tre metodene samlet sett tas i bruk.

Merknader om variasjon i terminologi og analyse:

I syntaks tillater vi at studentene bruker termen *nomenfrase / nominalfrase* og skriver *NP* i stedet for de mer «lærervennlige» termene *substantivfrase* og *pronomenfrase*, med forkortelsene *substP* og *pronP*.

Dersom en student skriver *determinativ* (det.) eller *bestemmer* i stedet for adledd (adl.) om et determinativ i en NP, tillater vi dette. Det viser dypere innsikt enn det som kreves, og det gjøres i et læreverk de har på pensum (Larsson et al. 2020). På lignende vis er det helt fint om adleddet i en PP kalles *utfylling* (utf.) heller enn adledd.

SBU kan kalles både *subjunksjon* og *subjunksjonal* på setningsleddnivå (jf. Larsson et al. 2020:125). I undervisninga har det blitt kalt subjunksjonal for å opprettholde et konsekvent skille mellom form og funksjon i terminologien.

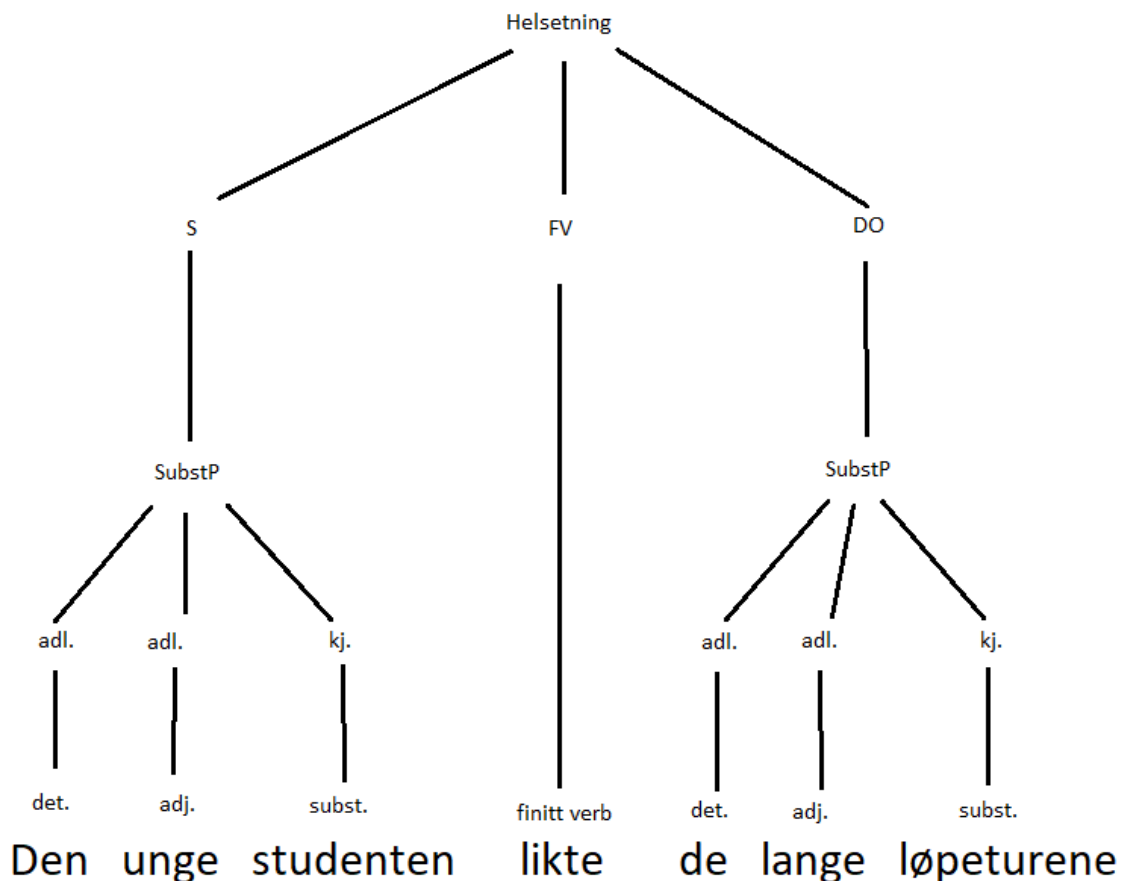
Det er positivt, men ikke påkrevd, om studentene oppgir ordklassen til ordene i den syntaktiske analysen sin.

Oppgave og løsningsforslag

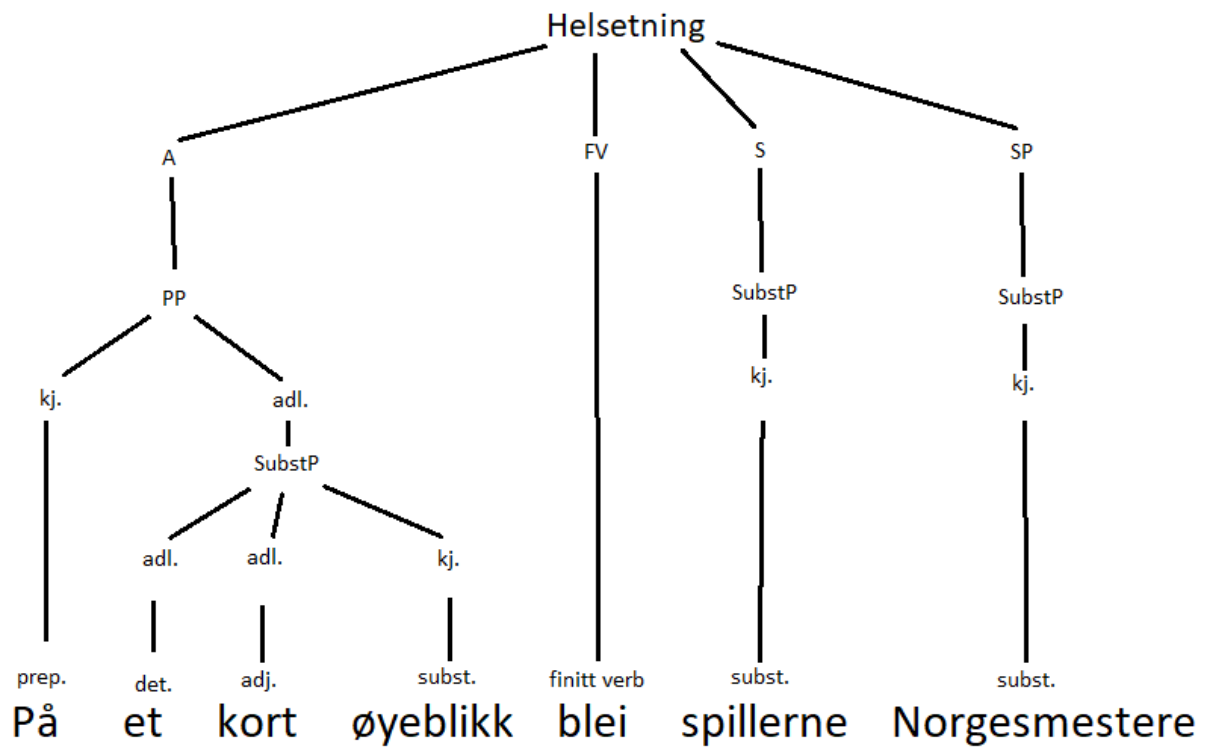
Gi en syntaktisk analyse av setningene nedenfor ved å sette setningene opp i trestrukturer. Skriv deretter ei kort forklaring til hver av analysene der du gjør greie for åssen du har resonert.

Syntaktiske analyser kan gjøres på papir.

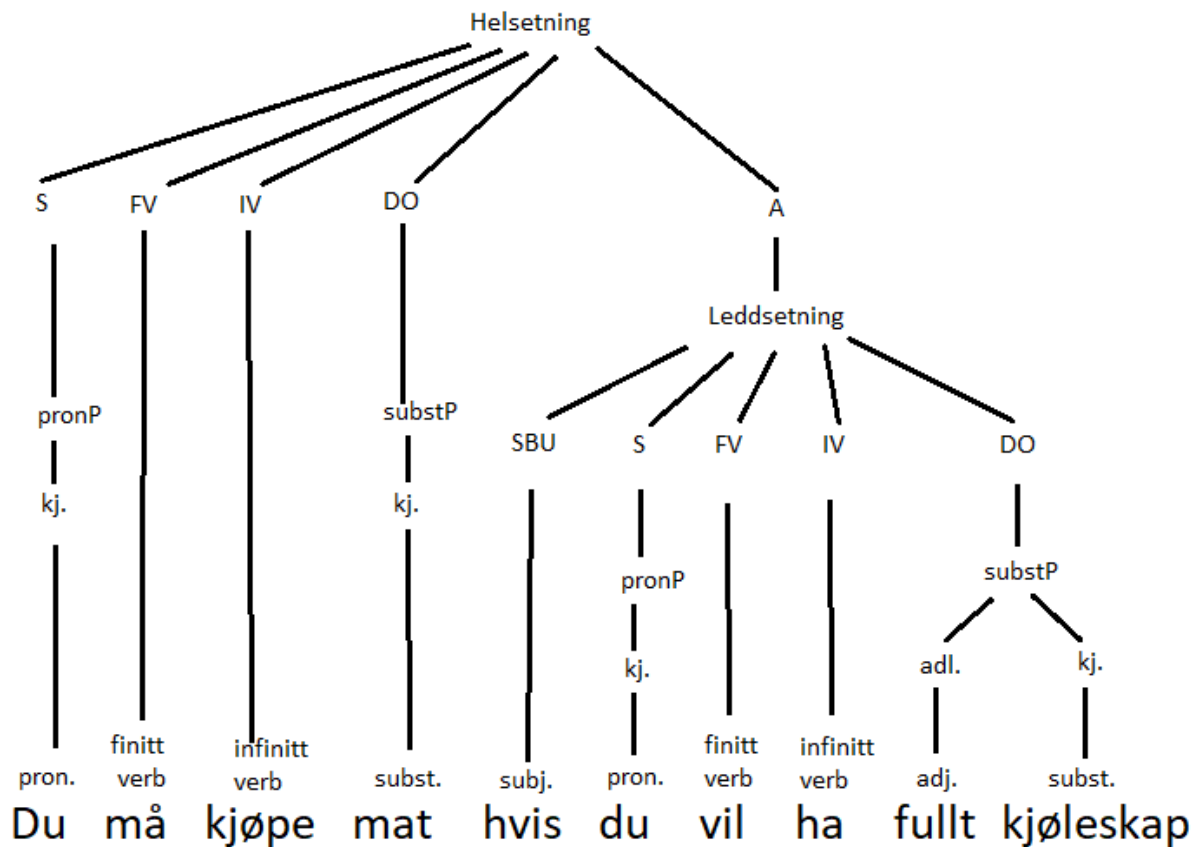
a) Den unge studenten likte de lange løpeturene.

b) På t kort øyeblikk blei spillerne Norgesmestere.

c) Du må kjøpe mat hvis du vil ha fullt kjøleskap.

EKSAMENSOPPGAVE

Målform: Bokmål

Hjelpemidler: Ingen.

Faglærer: Anders Eilertsen, Maja Michelsen

Om eksamensoppgaven: Oppgavesettet består av 3 oppgaver som alle skal besvares.

1. Fonologi

- c) Forklar hvordan vi klassifiserer konsonanter etter hvordan de artikuleres.
- d) Hva er forskjellen på trykk og tonem? Forklar med utgangspunkt i uttalen av ordene *bønder*, *bønner*, *alle* og *allé*.

Fonemiske transkripsjoner kan gjøres på papir.

2. Morfologi

Vis med hjelp av trestrukturer den morfologiske oppbygginga av ordformene nedenfor. Skriv deretter ei kort forklaring der du gjør greie for åssen du har resonnert.

- d) Saklig
- e) Kjempefint
- f) Omsorgspersonen

Morfologiske analyser kan gjøres på papir.

3. Syntaks

Gi en syntaktisk analyse av setningene nedenfor ved å sette setningene opp i trestrukturer. Skriv deretter ei kort forklaring til hver av analysene der du gjør greie for åssen du har resonnert.

- a) Den unge studenten likte de lange løpeturene.
- d) På et kort øyeblikk blei spillerne Norgesmestere.
- b) Du må kjøpe mat hvis du vil ha fullt kjøleskap.

Syntaktiske analyser kan gjøres på papir.

Litteratur

Bøker:

Budal, Ingvil B. (red.). (2020) *Språk i skolen: Grammatikk, retorikk, didaktikk*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU. (kap. 1–6)

Larsson, Ida, Søfteland, Åshild og Vindenes, Urd. (2020). *Praktisk grammatikk*. Oslo: Samlaget.

Otnes, Hildegunn & Harald M. Iversen (2016). *Å lære å skrive: Tekstkompetanse i norskfagets skriveopplæring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Kompendium (fås i HiØs bokhandel):

Andreassen, Rune & Benthe K. Jansson (2014). Lese- og skrivevansker. I Jansson, Benthe K. & Traavik, Hilde (red.), *Norskboka 2. Norsk for grunnskolelæreutdanning 1-7*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 183-217)

Bakken, J. (2019): Hva er nytt i det fornyede norskfaget? I: Blikstad-Balas, M. & Solbu, K.R. (red.): *Det (nye) norskfaget*. Bergen. Fagbokforlaget.

Dysthe, Olga & Frøydis Hertzberg (2009). Den nyttige tekstresponsen - hva sier nyere forskning? I Haugaløkken, Ove K. m.,fl. (red.): *Tekstvurdering som didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 35-43)

Hertzberg, Frøydis (2008). Sjangerskriving i ungdomsskolen: Fortelling er ikke nok. I Bjar, Louise (red.), *Det er språket som bestemmer! Læring og språkutvikling i grunnskolen*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU. (s. 223-241)

Jansson, Benthe K. (2013). Språknormering. I Traavik, Hilde & Jansson, Benthe K. (red.), *Norskboka 1*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 247-259)

Matre, Synnøve og Nygård, Mari (2017), *Språksyn og språkteoretiske tilnæringsmåter* (kap. 2), I: Igland, Mari og Nygård, Mari (red.), *Norsk 5-10. Språkboka*, Oslo: Universitetsforlaget. s. 23-38.

Skjelbred, Dagrún. 2014a. «Å ha historia med seg.» I Kåre Kverndokken (red.) *101 skrivegrep – om skiving, skrivestrategier og elevers tekstskapning*, Fagbokforlaget, Landslaget for Norskundervisning. s. 289-304.

Skjelbred, Dagrún. 2014b, «Analyse av elevtekster – et hjelpeskjema og tre analyseeksempler.» I Dagrún Skjelbred *Elevens tekst*, Oslo: Fagbokforlaget, s. 155-175 (kap. 10)